

Trh a tržní mechanismus

Elektronická učebnice

Pavla Kudělková

Tento materiál byl vytvořen v rámci projektu CZ.1.07/1.1.07/03.0027
Tvorba elektronických učebnic

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

OBSAH

1	Trh	3
1.1	Subjekty trhu a základní ekonomický koloběh	3
1.2	Členění trhu	4
2	Poptávka	5
3	Nabídka	7
4	Tržní rovnováha	9
4.1	Utvoření tržní rovnováhy	9
4.2	Příklad 1 – Trh bytů a regulace nájemného	11
4.3	Příklad 2 – Dotace cen	12
4.4	Příklad 3 – Trh práce a minimální mzda	13
5	Změny tržní rovnováhy	15
5.1	Růst poptávky	15
5.2	Pokles poptávky	16
5.3	Růst nabídky	17
5.4	Pokles nabídky	18
5.5	Změny tržní rovnováhy v příkladech	19
	Doporučená literatura	25

TRH

1 Trh

Často můžete slyšet, že máme tržní ekonomiku, tržní ceny, že se chováme tržně. Kladli jste si někdy otázku, jak si představujete trh? Co vás okamžitě napadne, když uslyšíte toto slovo? Studenti velmi často zmiňují klasické tržnice, přestože svůj mobilní telefon nebo notebook koupili v e-shopu. Ti, kteří již absolvovali kurz ekonomie, pak uvádějí následující definici: *trh je místo, kde se střetává nabídka s poptávkou a stanovuje se cena.*

Velmi výstižně charakterizují trhy autoři bestselleru *Funky Business navždy*: „Trhy nejsou ničím jiným než konverzačním fórem, kde si prodávající a kupující vyměňují informace, aby určili cenu dané věci.“¹

Trh libovolné komodity vytvářejí všichni prodávající a všichni kupující daného statku nebo služby. Komunikace (výměna informací) mezi nimi pak probíhá různě, v závislosti na tradici a stupni vývoje společnosti.

1.1 Subjekty trhu a základní ekonomický koloběh

Tržní hospodářství představuje velmi složitý systém. Denně v něm milióny lidí vstupují do vzájemných vztahů a probíhají milióny směnných transakcí. Pro snadnější pochopení tohoto systému si schematicky vytvoříme jeho základní strukturu (obr. 1).

Výroba se neobejde bez **výrobních faktorů**, kterými jsou: **půda** a další přírodní zdroje, **práce** a **kapitál** (stroje, výrobní haly, zásoby). Ve výrobě dochází k přeměně těchto vstupů ve výstupy, tzn. **statky** a **služby**. Výrobní faktory jsou ve vlastnictví **domácností**, které je pronajímají **podnikům**. Za poskytnuté služby výrobních faktorů plynou domácnostem **důchody**. Domácnosti, které tak dostanou od podniků peníze, mohou na trhu nakupovat statky a služby. Peníze, které za ně domácnosti utratí, představují **příjmy** (tržby) podniků. Ty za ně mohou opět nakupovat výrobní faktory.

Ekonomika funguje jako nepřetržitý koloběh, který je znázorněn na obr. 1. Ekonomického koloběhu se zúčastňují **základní ekonomické subjekty – domácnosti a podniky**. Každý z těchto subjektů vystupuje ve dvou rolích současně, a to jako prodávající a kupující.

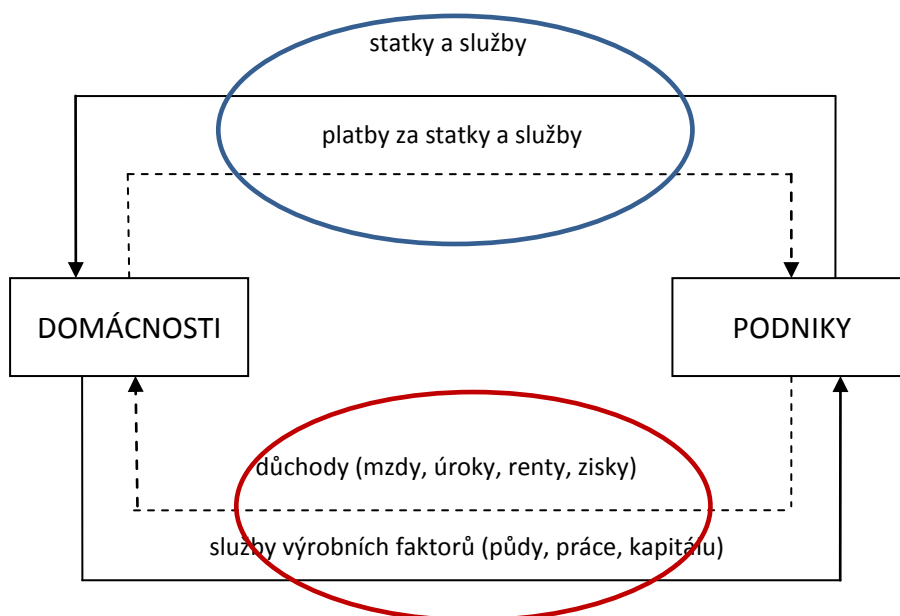

Domácnosti prodávají podnikům služby výrobních faktorů a kupují statky a služby. Cílem jejich aktivit na trhu je uspokojení potřeb (teoretičtí ekonomové by řekli maximalizace užitku).

Podniky nakupují od domácností služby výrobních faktorů a prodávají statky a služby. Jejich cílem je dosažení zisku (nemusí se vždy jednat o maximalizaci zisku).

¹ NORDSTROM, K., RIDDERSTRALE, J., *Funky Business navždy*.

TRH

Obr. 1: Ekonomický koloběh

Obrázek ekonomického koloběhu popisuje tzv. **dvousektorovou ekonomiku**. Jsou v ní zastoupeny pouze dva sektory – sektor domácností a sektor podniků (firm). Chybí zde státní sektor a také sektor zahraničních subjektů.

Stát má v ekonomice specifické postavení. Určuje např. pravidla chování ekonomických subjektů (vydává zákony a další právní předpisy) a je rovněž velmi významným kupujícím (státní zakázky) a v různém rozsahu také „podnikatelem“ (zakládá např. státní podniky). V tuto chvíli se rolí státu a také otevřeností ekonomiky (zahraničními vztahy) nebudeme zabývat.

1.2 Členění trhu

Trh můžeme členit podle různých hledisek. Využijeme obrázku ekonomického koloběhu. V jeho horní části je modrá elipsa, která vymezuje **trh statků a služeb**. Červená elipsa v dolní části představuje **trh výrobních faktorů**. V následujících kapitolách uvidíte, že každý z těchto trhů má svá specifika.

Domácnosti denně vstupují na trh statků a služeb jako kupující. Snadno proto dokážete vyčlenit jednotlivé segmenty tohoto trhu, např. trh aut, brambor, piva, sportovní obuvi, mobilních telefonů apod.

Trh výrobních faktorů je představován trhem přírodních zdrojů, práce a kapitálu. Každý z těchto trhů se dále člení na dílčí trhy (segmenty).

POPTÁVKA

2 Poptávka

Jedním ze základních ekonomických modelů, se kterým ekonomové velmi často pracují, je **model nabídky a poptávky**. Pokud použijeme označení model, měla by se nám okamžitě vybavít základní vlastnost všech modelů, kterou je zjednodušení. Stejně je tomu u technických modelů, bez kterých se neobejdou žáci technických škol. Jakým způsobem ekonomové zjednodušují, si vysvětlíme u poptávky.

Podle čeho se rozhodujete, když si kupujete nový mobilní telefon? Určitě byste vytvořili celou škálu kritérií. Ekonomové si však pro odvození poptávky vyberou pouze **jediný faktor**, kterým je **cena**. Nevšímají si výše důchodu (příjmu), působivého designu, vědeckých zpráv o vlivu mobilních telefonů na lidské zdraví, účinků reklamních kampaní apod.

Poptávka (funkce poptávky) vyjadřuje celkové množství statku nebo služby, které jsou kupující ochotni kupovat za různé ceny.

Funkci poptávky, stejně jako matematickou funkci, můžeme popsat různými způsoby - slovně, tabulkou, grafem a rovnicí.

Poptávku si nejprve vyjádříme formou tabulky, ze které budeme vycházet při konstrukci grafu. V tabulce jsou uvedeny různé ceny rohlíčků a jim odpovídající poptávaná množství. Všimněte si, že poptávané množství je uváděno ve vztahu ke konkrétnímu časovému intervalu. Jedná se totiž o tokovou veličinu.

Varianta	Cena (Kč/ks)	Poptávané množství (mil. ks/rok)
A	5	9
B	4	10
C	3	12
D	2	15
E	1	20

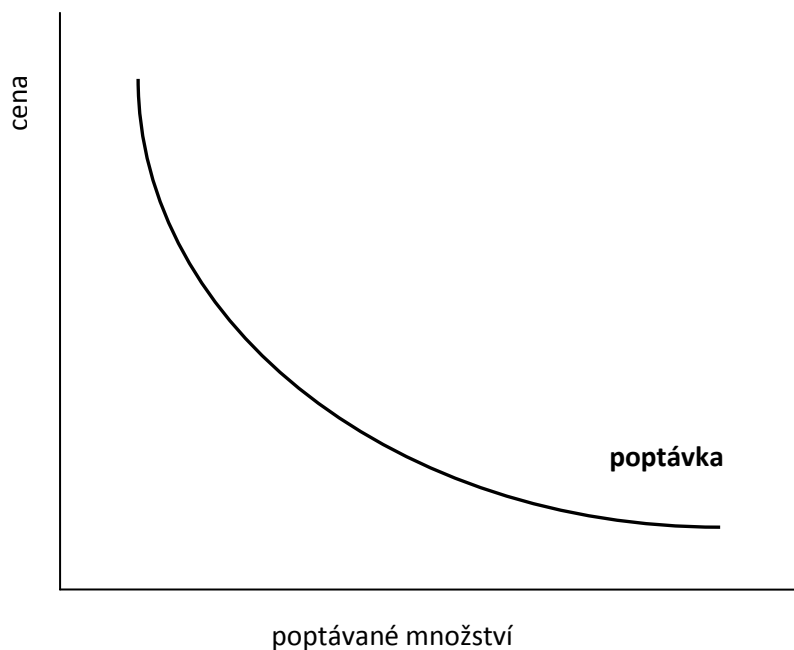
Tab. 1: Poptávka po rohlíčích

Z tabulky vyplývá, že při vyšších cenách (za jinak stejných podmínek) jsou spotřebitelé ochotni kupovat méně rohlíčků. Pokud se ceny sníží, pak za jinak stejných podmínek budou ochotni nakupovat více. Právě jsme formulovali **zákon klesající poptávky**. V něm je velmi důležitá poznámka *za jinak stejných podmínek* (latinsky *ceteris paribus*). Pokud bychom vzali v úvahu vedle ceny také další faktory, vytvořila by se úplně jiná křivka poptávky (viz změny tržní rovnováhy).

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

POPTÁVKA

Funkci poptávky si nyní vyjádříme graficky. Oproti matematickým zvyklostem ekonomové sledují cenu na svislé ose a poptávané množství na vodorovné ose.

Obr. 2: Křivka poptávky

Úkol:

Na základě tabulky, která popisuje poptávku po rohlících, zakreslete křivku poptávky. V grafu vyznačte souřadnice varianty A a varianty D. Šípkami na osách ilustруйте, že se při snížení ceny z 5 Kč/ks na 2 Kč/ks zvýšilo poptávané množství z 9 mil. ks/rok na 15 mil. ks/rok.

NABÍDKA

3 Nabídka

Nabídka (funkce nabídky) vyjadřuje, jaké celkové množství statku nebo služby jsou prodávající ochotni prodat za různé ceny. Všimněte si, že stejně jako u poptávky nebereme v úvahu jiné faktory, které by mohly ovlivnit nabídku.

Varianta	Cena (Kč/ks)	Nabízené množství (mil. ks/rok)
A	5	18
B	4	16
C	3	12
D	2	7
E	1	0

Tab. 2: Nabídka rohlíků

Chování výrobců se od chování spotřebitelů diametrálně liší. S vyšší cenou jsou za jinak stejných podmínek ochotni zvyšovat nabízené množství.

Obr. 3: Křivka nabídky

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

NABÍDKA

Úkol:

Na základě tabulky, která popisuje nabídku rohlíků, zakreslete křivku nabídky. V grafu vyznačte souřadnice varianty A a varianty D. Šípkami na osách ilustrujte, jak se při zvýšení ceny z 2 Kč/ks na 5 Kč/ks zvýšilo nabízené množství.

TRŽNÍ rovnováha

4 Tržní rovnováha

4.1 Utvoření tržní rovnováhy

Princip rovnováhy se uplatňuje nejen v přírodních vědách, ale také ve společenských vědách a je rovněž klíčovou součástí ekonomických analýz.

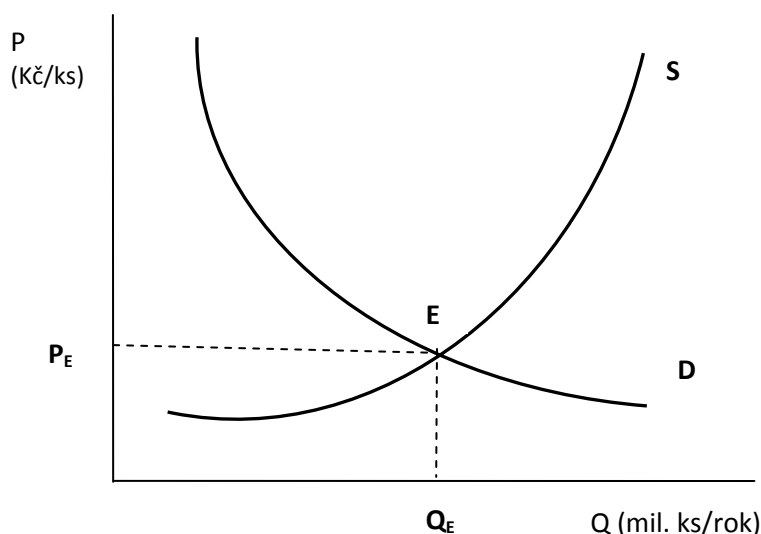
Základním nástrojem pro vyhledání rovnováhy na trhu nějaké komodity je průsečík nabídky a poptávky. Nejprve nalezneme rovnovážný stav v tabulce. Do ní jsme přenesli informace o ceně, poptávaném a nabízeném množství.

Tržní rovnováha nastane, když prodávající a kupující se shodnou na ceně a na množství. V takové situaci budou prodávající i kupující spokojeni a nebudou mít důvod něco měnit.

VARIANTA	Cena (Kč/ks)	Poptávané množství (mil. ks/rok)	Nabízené množství (mil. ks/rok)	Stav trhu
A	5	9	18	PŘEBYTEK
B	4	10	16	PŘEBYTEK
C	3	12	12	ROVNOVÁHA
D	2	15	7	NEDOSTATEK
E	1	20	0	NEDOSTATEK

Tab. 3: Rovnováha na trhu rohlíků

Na trhu rohlíků nastane tržní rovnováha při ceně 3 Kč za kus. Při rovnovážné ceně se poptávané množství přesně rovná nabízenému množství. Tržní rovnováhu si vyjádříme graficky.

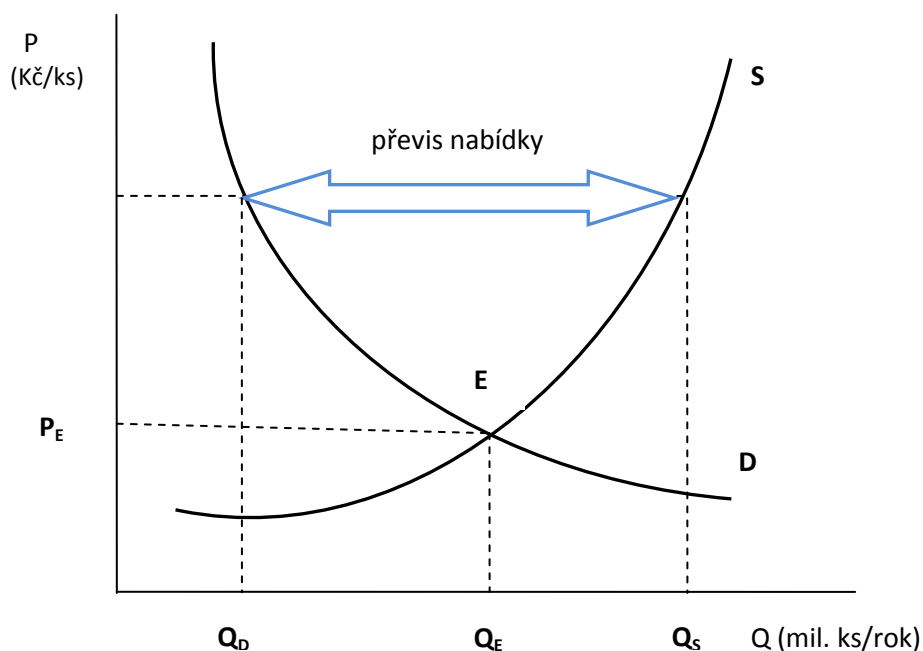
Obr. 4: Tržní rovnováha

TRŽNÍ rovnováha

V grafu, který vyjadřuje tržní rovnováhu, jsme použili symboly, se kterými se můžete běžně setkat v ekonomických učebnicích (symboly jsou převzaty z počátečních písmen anglických slov):

- P   cena (price),
- Q   množství (quantity)
- D   poptávka (demand),
- S   nabídka (supply),
- E   bod rovnováhy (equilibrium),
- P_E rovnovážná cena (equilibrium price),
- Q_E rovnovážné množství (equilibrium quantity).

Kdyby cena rohlíků byla vyšší než rovnovážná cena, např. 5 Kč za kus, pak by spotřebitelé byli ochotni nakoupit pouze 9 mil. kusů za rok. Prodávající jsou však ochotni prodat ročně 18 mil. kusů. Na trhu vzniká **převis nabídky** nad poptávkou (**přebytek**), což je rozdíl mezi nabízeným a poptávaným množstvím. Nespokojeni jsou prodávající, protože jim zbývá neprodané zboží. Z jejich iniciativy pak dochází ke snížení ceny a následnému dosažení tržní rovnováhy.

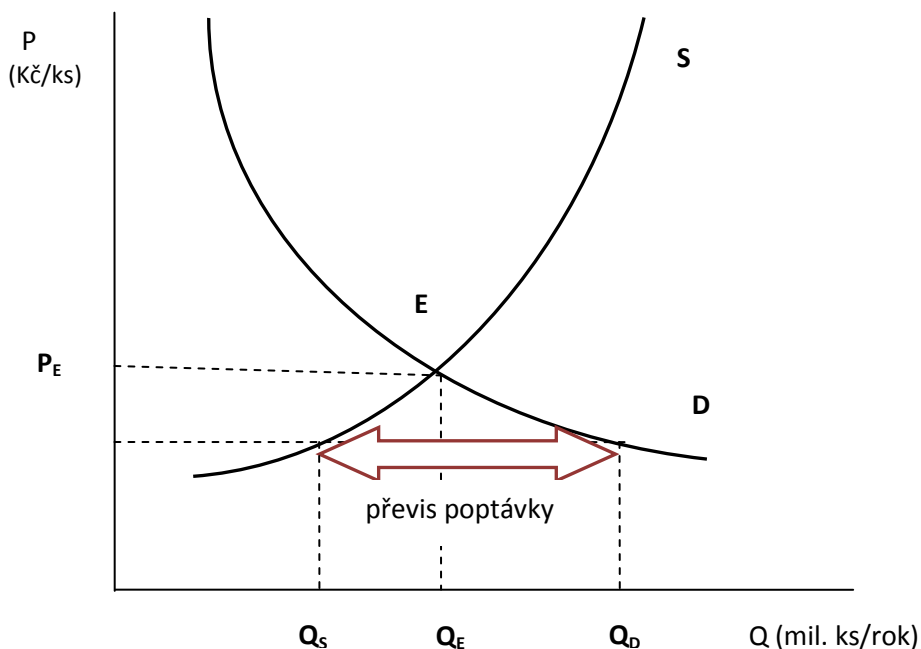

Obr. 5: Převis nabídky nad poptávkou

Kdyby se rohlíky prodávaly pod rovnovážnou cenou, např. za 2 Kč za kus, situace by se změnila. Zákazníci za takovou cenu by kupovali 15 mil. kusů, zatímco prodávající by byli ochotni prodat pouze 7 mil. kusů za rok. Při ceně 2 Kč za kus dojde k **převisu poptávky** nad nabídkou (nedostatku), který se zjistí jako rozdíl mezi poptávaným a nabízeným množstvím statku. Nespokojeni jsou kupující,

TRŽNÍ rovnováha

protože není na trhu dostatek zboží, které by chtěli spotřebovat. Jsou za ně ochotni zaplatit víc, čímž se trh opět dostane do rovnováhy.

Obr. 6: Převis poptávky nad nabídkou

Vlastností trhů je, že mají tendenci směřovat k vytvoření rovnováhy bez ohledu na to, zda se počáteční stav vyznačuje převisem poptávky nebo převisem nabídky. Pokud se trh dostane do rovnováhy, jsou spokojeni jak kupující, tak prodávající.

Příklady, které následují, by vás měly přesvědčit, že snaha (zpravidla politiků) zabránit trhům v dosažení rovnováhy většinou napáchá více škody než užitku.

4.2 Příklad 1 – Trh bytů a regulace nájemného

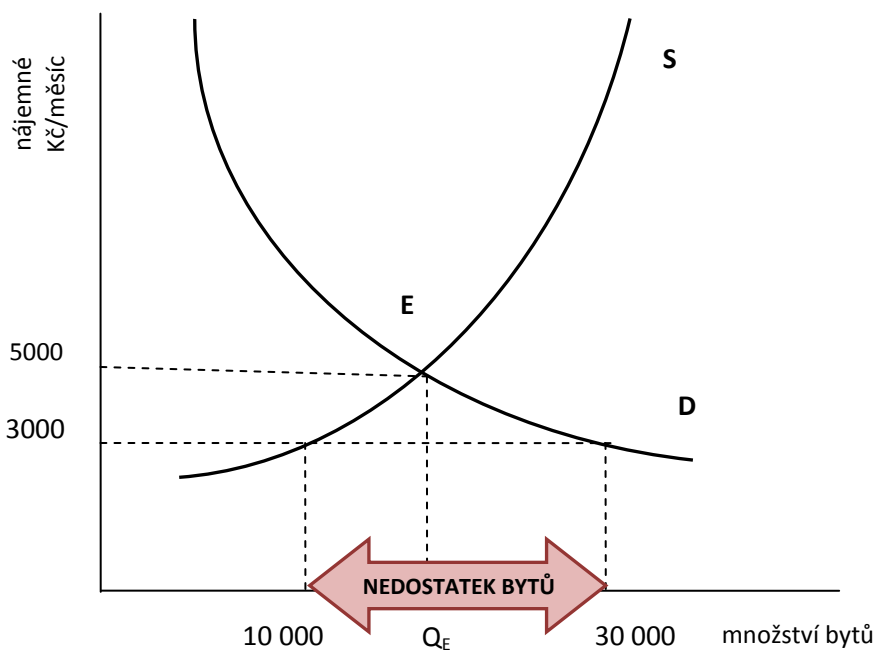

V mnoha zemích se můžeme setkat s předpisy, které regulují nájemné. Jejich vznik byl motivován ušlechtilou snahou dopřát bydlení občanům s nízkými důchody. Jaké jsou však skutečné důsledky takových politických rozhodnutí?

Obrázek 7 znázorňuje v modelu nabídky a poptávky trh městských bytů. Tržní nájemné je ve výši 5000 Kč za měsíc. Radnice našeho fiktivního města stanovila regulované nájemné pouze 3000 Kč měsíčně. Z popsaného modelu můžeme

TRŽNÍ rovnováha

určit, k čemu její opatření povede. Při ceně 3000 Kč/měsíc by byl měsíčně zájem o 30 000 bytů, což odpovídá poptávanému množství. Ovšem při tak nízké ceně jsou majitelé domů ochotni pronajmout (nabídnout) měsíčně pouze 10 000 bytů. Na trhu bytů vzniká jejich nedostatek.

Obr. 7: Trh bytů a regulace nájemného

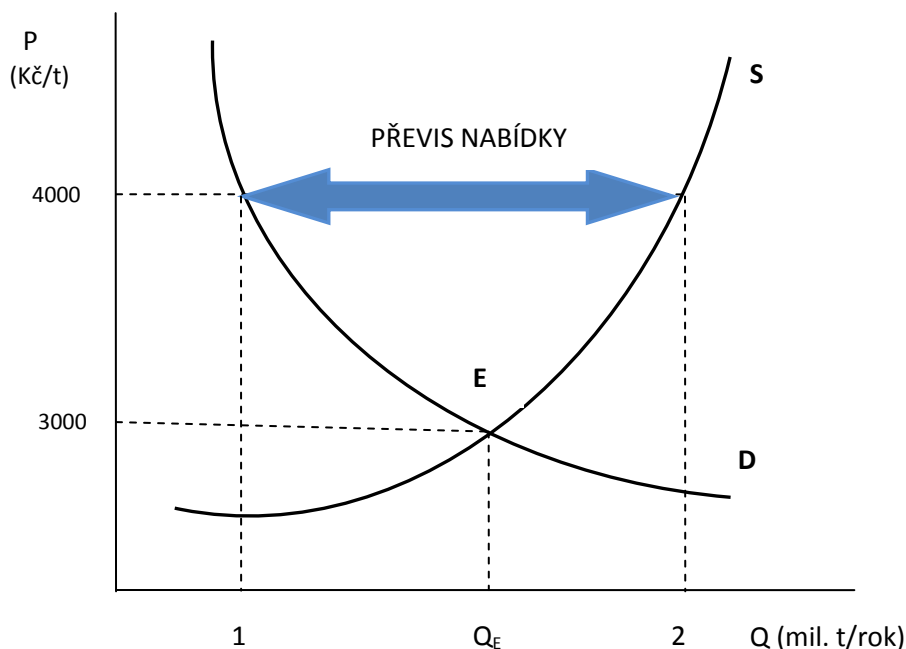
4.3 Příklad 2 – Dotace cen

Seznámili jsme se situací, kdy byl stanoven *cenový strop*, aby s jeho pomocí se zabránilo růstu ceny na její rovnovážnou (tržní) úroveň. Hospodářská politika může být zaměřena ne na snížení cen, ale na jejich dotování. Na rozdíl od cenového stropu, kdy stačí stanovit maximální cenu a spolu s ní penalizaci za její nedodržení, dotování cen vyžaduje, aby vláda vystupovala aktivně na trhu v roli kupujícího.

Klasickým příkladem je cenový práh a podpora cen zemědělských výrobků. Budeme předpokládat, že nabídka a poptávka na obrázku 8 ilustrují situaci na trhu pšenice. Vláda garantuje odkoupení pšenice v takové výši, aby došlo k vyrovnání převisu nabídky nad poptávkou při stanovené ceně 4000 Kč za tunu pšenice. Bez zásahu státu by cena pšenice na trhu činila 3000 Kč/t. Jestliže vláda stanoví cenu 4000 Kč/t, budou lidé ochotni koupit pouze 1 mil. tun pšenice, kdežto producenti pšenice budou nabízet při tak vysoké ceně 2 mil. tun. Vláda bude nucena odkoupit přebytek pšenice ve výši 1 mil. tun.

TRŽNÍ rovnováha

Obr. 8: Trh pšenice a dotace cen

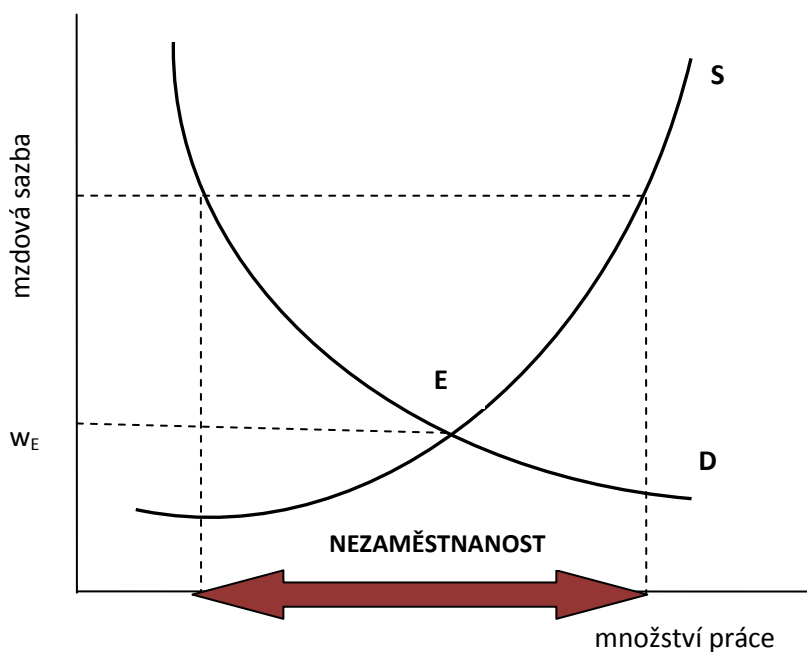
4.4 Příklad 3 – Trh práce a minimální mzda

Nejen v České republice, ale i v jiných zemích vlády uzákoňují dolní hranice mezd – vyšší minimálních mzdových tarifů. Zaměstnavatelé pak nesmí svým zaměstnancům vyplácet nižší mzdu než určenou minimální mzdu. I když si většina z vás řekne, že vládní opatření v podobě minimální mzdy je správné, tak studie ukazují, že vysoká minimální mzda poškozuje ty, kterým má pomáhat.

Analýzu vzniklé situace provedeme opět s využitím modelu nabídky a poptávky. Bude se jednat o trh práce, tzn. trh jednoho ze základních výrobních faktorů. Je nutné si uvědomit, že na tento trh přicházejí se svou poptávkou firmy a domácnosti službu výrobního faktoru – práce nabízejí. Předpokládejme, že uzákoněná minimální mzda je vyšší, než by byla mzda v případě, že by trh byl v rovnováze. Zaměstnavatelé jsou nuceni svým zaměstnancům zvýšit mzdu na úroveň uzákoněné minimální mzdy. To má za následek, že firmy propustí část zaměstnanců, protože se jim přestane vyplácet je zaměstnávat (obr. 9).

TRŽNÍ rovnováha

Obr. 9: Trh práce a minimální mzda

Úkol 1:

Zjistěte další příklady regulace cen a jejich důsledky. Analýzu proveďte pomocí modelu nabídky a poptávky.

Úkol 2:

Diskutujte o dalších případech dotací cen a jejich důsledcích. Analýzu proveďte pomocí modelu nabídky a poptávky.

Úkol 3:

Zákonná minimální mzda nevyvolává nezaměstnanost u všech profesí, ale jen u těch, kde je rovnovážná mzda nižší než zákonná minimální mzda. S využitím modelu nabídky a poptávky dokažte, že v opačném případě k nezaměstnanosti nedojde.

ZMĚNY tržní rovnováhy

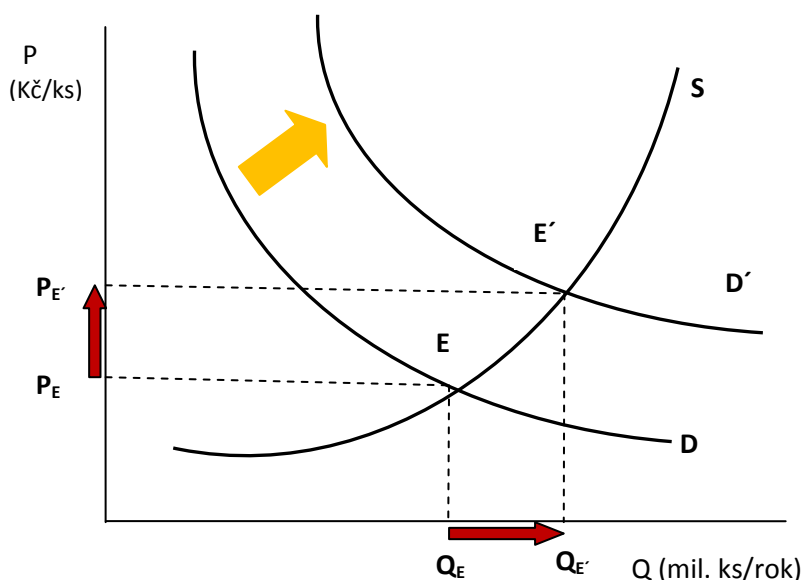
5 Změny tržní rovnováhy

Interakce křivky nabídky a poptávky určují na trhu rovnovážné množství a rovnovážnou cenu. Zatím jsme nebrali v úvahu síly, které v každém okamžiku na trhu ovlivňují poptávku a nabídku. V následujících příkladech si ukážeme faktory, které způsobí změny poptávky a změny nabídky.

5.1 Růst poptávky

Jak se změní tržní rovnováha (rovnovážná cena a rovnovážné množství) na trhu značkové sportovní obuvi, jestliže spotřebitelé jsou ovlivněni reklamou?

Cílem reklamy je vyvolat zájem spotřebitelů o sportovní obuv. V důsledku působení reklamy vzroste poptávka, která se střetne s nezměněnou nabídkou, a vytvoří se nový bod rovnováhy E' . Nové tržní rovnováze odpovídá vyšší rovnovážná cena ($P_{E'}$) a zvýšené rovnovážné množství ($Q_{E'}$).

Obr. 10: Růst poptávky

Další faktory, které vedou k růstu poptávky:

- zvýšení důchodů,
- nárůst počtu obyvatelstva,
- pokles cen komplementů,

ZMĚNY tržní rovnováhy

- zvýšení cen substitutů,
- změna preferencí ve prospěch dané komodity.

Příklad: Substituty a komplementy

Následující příklad nám vysvětlí, jak chápeme při spotřebě substituty a komplementy.

Substituty jsou statky nebo služby, které mohou nahradit danou komoditu.

Komplementy doprovázejí spotřebu určitého statku nebo služby.

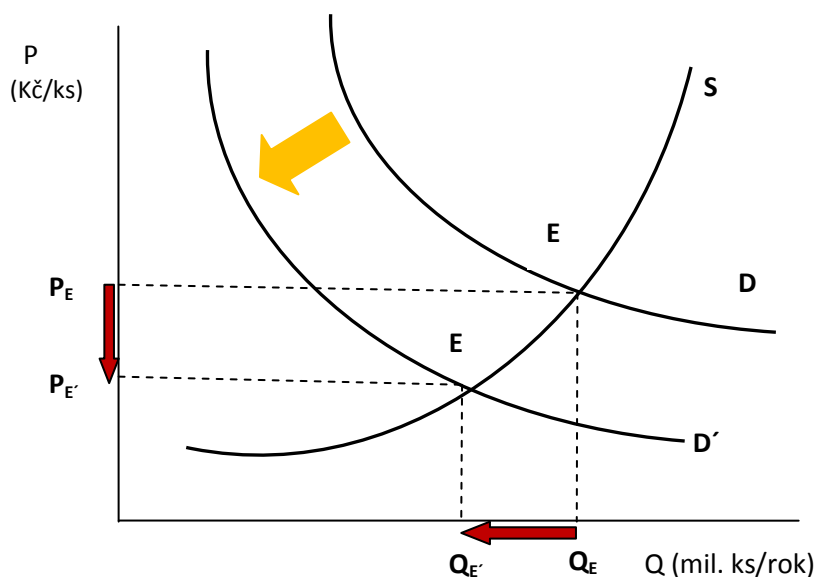
Určitě dokážete u jednotlivých komodit doplnit další možné substituty a komplementy.

Komodita	Substituty	Komplementy
Auto	veřejná doprava	pohonné hmoty
Cigarety	přestat kouřit	zapalovač
Káva	čaj	cukr

Tab. 4: Substituty a komplementy

5.2 Pokles poptávky

Již víme, že ke změně poptávky dochází, jestliže se změní cena komplementu. Jestliže výrazně vzrostou ceny pohonných hmot, za jinak stejných podmínek se sníží poptávka po autech. Vzniklou situaci na trhu aut opět vyjádříme graficky.

Obr. 11: Pokles poptávky

ZMĚNY tržní rovnováhy

Nová křivka poptávky se střetne s nabídkou a vytvoří se bod rovnováhy E' . Nové tržní rovnováze odpovídá nižší rovnovážná cena ($P_{E'}$) a snížené rovnovážné množství ($Q_{E'}$).

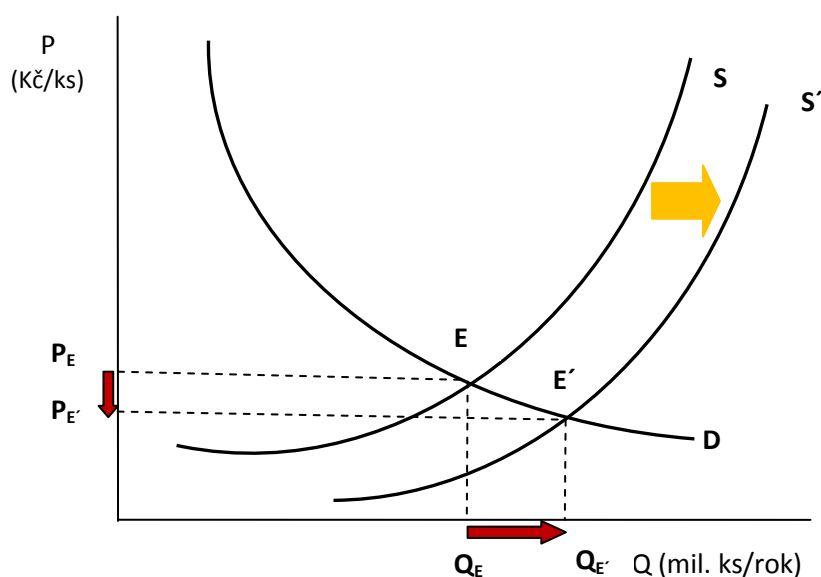
Další faktory, které vedou ke snížení poptávky:

- snížení důchodů,
- pokles počtu obyvatelstva,
- snížení cen substitutů,
- změna preferencí v neprospěch dané komodity.

5.3 Růst nabídky

Zůstaneme na trhu aut a budeme předpokládat, že do odvětví vstoupil další výrobce, což za jinak stejných podmínek povede ke zvýšení nabídky.

Posun nabídky vytvoří novou tržní rovnováhu, v jejímž důsledku dojde ke snížení rovnovážné ceny a zvýšení rovnovážného množství.

Obr. 12: Růst nabídky

Další faktory, které způsobují zvýšení nabídky:

- růst produktivity výrobních faktorů,
- snížení cen vstupů,
- dobré klimatické podmínky (na trzích zemědělských komodit).

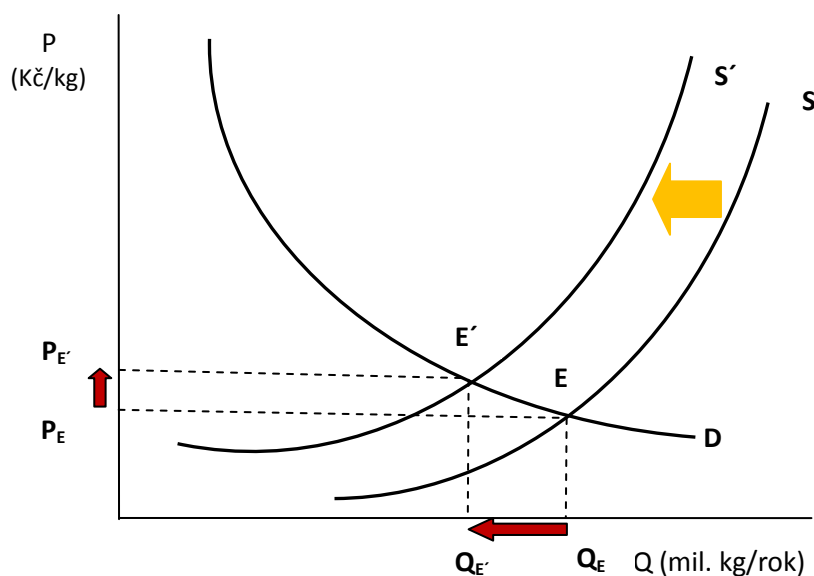
ZMĚNY tržní rovnováhy

5.4 Pokles nabídky

Na nabídku mají vliv ceny všech vstupů – práce, kapitálu, přírodních zdrojů. Pro výrobce je velmi nepříjemné, když dochází ke změnám cen komodit na světových trzích. Může se jednat o ceny ropy, oceli, mědi a dalších materiálů, ale také zemědělských komodit.

Budeme analyzovat situaci na trhu cukrářských výrobků, jestliže v důsledku nízké sklizně kakaových bobů došlo k několikanásobnému zdražení kakaá.

Výrobcům čokolád, sušenek a dalších sladkostí se zvýší výrobní náklady, což povede ke snížení nabídky. Nový bod rovnováhy je spojen s vyšší rovnovážnou cenou a nižším rovnovážným množstvím.

Obr. 13: Pokles nabídky

Další faktory, které způsobují snížení nabídky:

- pokles produktivity výrobních faktorů,
- výstup firem z odvětví,
- stávky, politické nepokoje, války,
- špatné klimatické podmínky (na trzích zemědělských komodit),
- přírodní katastrofy (záplavy, zemětřesení, požáry apod.).

ZMĚNY tržní rovnováhy

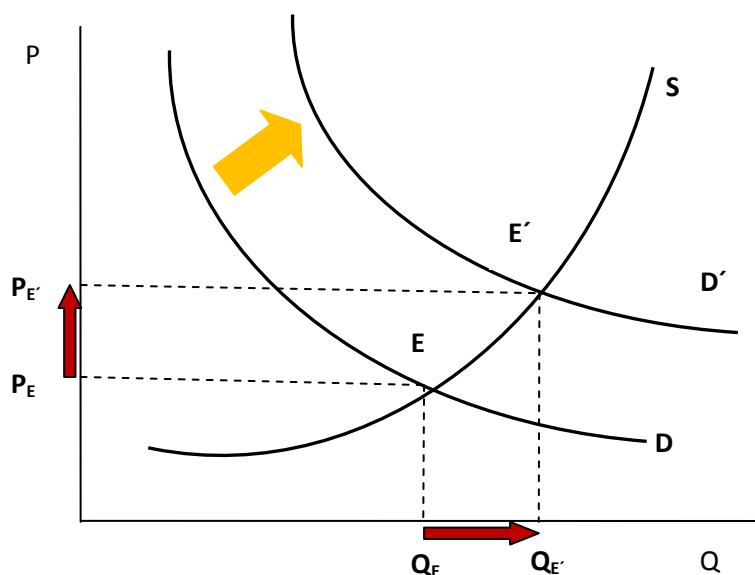
5.5 Změny tržní rovnováhy v příkladech

Příklad 1

Jak se změní rovnováha (rovnovážná cena a rovnovážné množství) na trhu vajec před Velikonocemi?

Řešení

Před Velikonocemi (vzhledem k tradici) dojde k růstu poptávky po vejcích. V důsledku růstu poptávky se za jinak stejných podmínek (nebereme v úvahu vliv jiných faktorů) zvýší jejich cena a obchodované množství.

Obr. 14: Trh vajec před Velikonocemi

Příklad 2

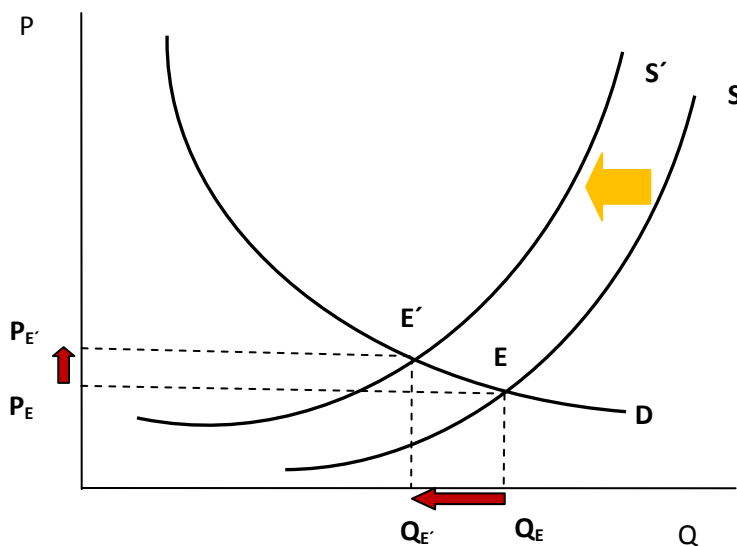
Jak se změní rovnováha (rovnovážná cena a rovnovážné množství) na trhu ropy, jestliže země OPEC se dohodly na snížení kvót těžby ropy?

Řešení

Země OPEC ovlivňují cenu ropy, která je určena v dolarech za barel ropy, změnami v nabídce. Stanovují totiž denní kvóty těžby. Ve skutečnosti má na cenu ropy vliv celá řada dalších faktorů. My bereme v úvahu pouze opatření OPEC, kterým dojde ke snížení nabídky a následně růstu ceny ropy, které bude na trhu obchodováno méně.

ZMĚNY tržní rovnováhy

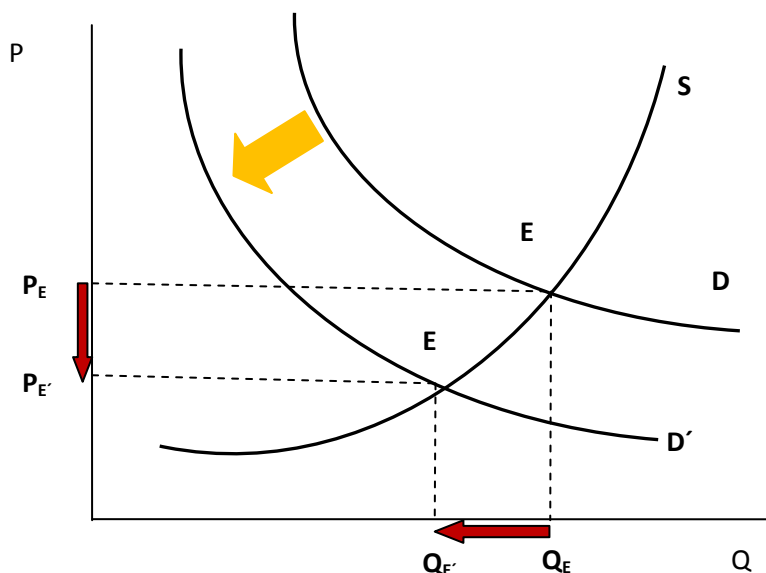

Obr. 15: Trh ropy

Příklad 3

Jak se změní rovnováha na trhu lyží, jestliže mladá generace dává přednost jízdě na snowboardu?

Řešení

Obr. 16: Trh lyží

ZMĚNY tržní rovnováhy

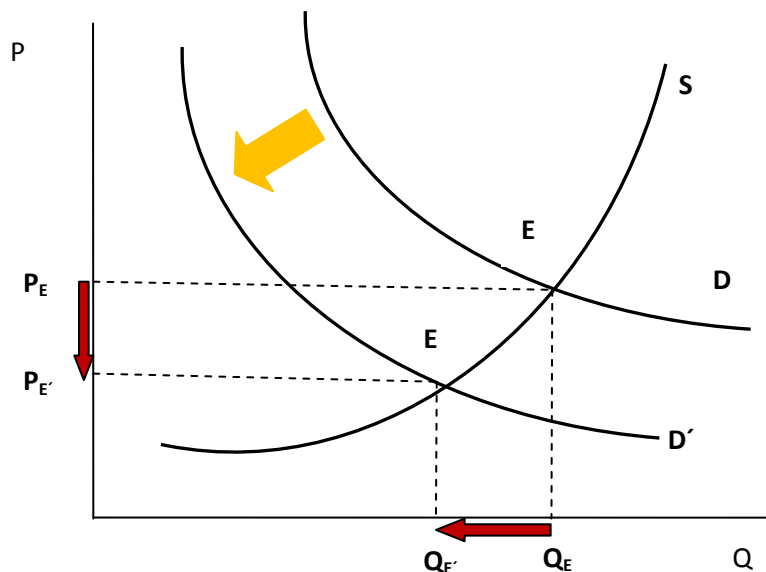
Za předpokladu, že lyže a snowboard jsou substituty, pak změna preferencí vede ke snížení poptávky po lyžích. Tím se sníží jejich cena a bude obchodováno menší množství lyží.

Příklad 4

Jak se změní rovnováha na trhu poštovních služeb, jestliže výrazně vzrostla vybavenost domácností internetovým připojením?

Řešení – 1. varianta

Pokud e-mail chápeme jako substitut dopisů, pak poklesne poptávka po poštovních službách.

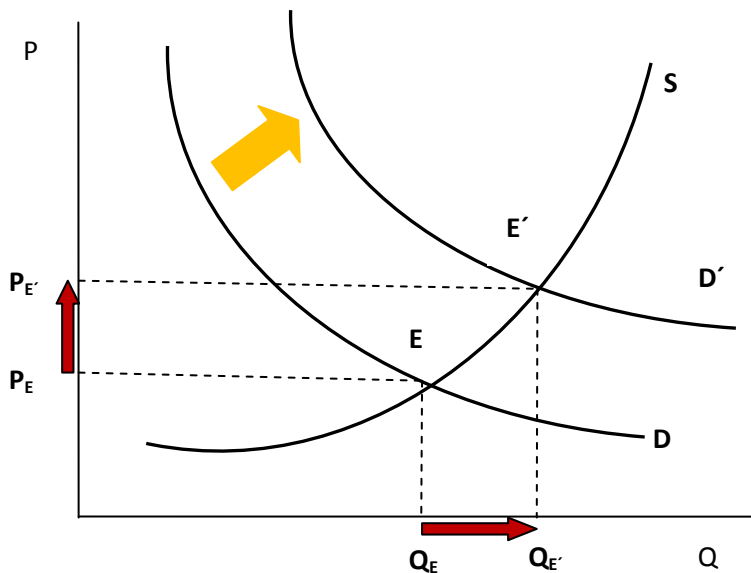
Obr. 17: Pokles poptávky na trhu poštovních služeb

Řešení – 2. varianta

Vybavenost domácností internetem umožňuje také růst nákupů v internetových obchodech. Zásilky jsou pak dopravovány poštou, proto roste poptávka po poštovních službách.

ZMĚNY tržní rovnováhy

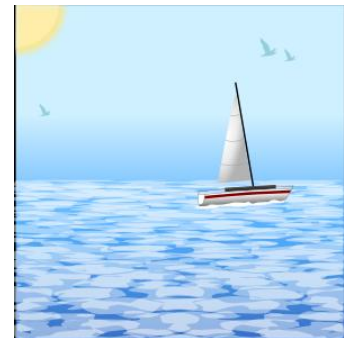
Obr. 18: Růst poptávky na trhu poštovních služeb

Příklad 5

Jak se změní rovnováha na trhu ubytování v přímořských letoviscích, jestliže zdražila letecká přeprava?

Řešení

Leteckou dopravu a ubytování u moře chápeme jako komplementy, proto se za jinak stejných podmínek sníží poptávka po ubytování. Dojde také ke snížení ceny.

Příklad 6

Jak se změní rovnováha trhu ropy, jestliže Mexický záliv zasáhly hurikány?

Příklad 7

Jak se změní rovnováha na trhu hovězího masa, jestliže se šíří nemoc šílených krav (BSE)?

Příklad 8

Jak se změní rovnováha na trhu plynových kotlů, jestliže došlo k 30% zdražení plynu?

ZMĚNY tržní rovnováhy

Příklad 9

Jak se změní rovnováha na trhu kukuřičných lupínků, jestliže byla publikována vědecká zpráva, že obsahují látky prospěšné lidskému organismu?

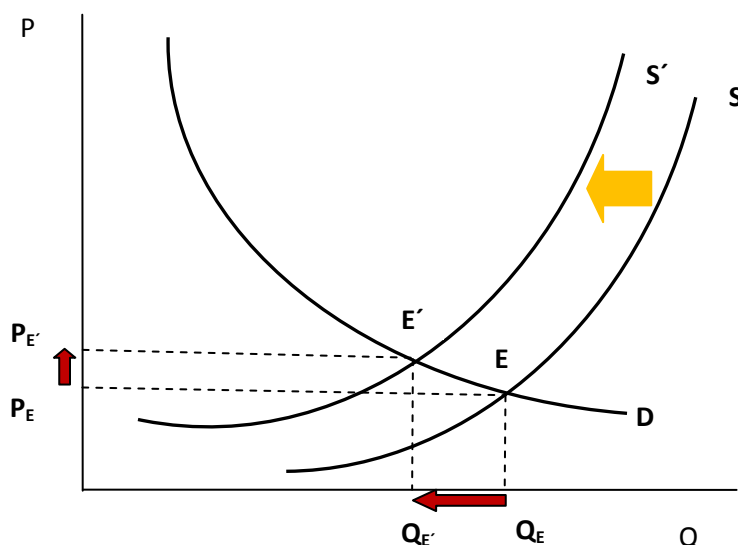
Příklad 10

Jak se změní rovnováha na trhu kávy, jestliže v Brazílii byla špatná úroda a obyvatelé Číny a Indie změnili spotřebitelské zvyklosti a místo čaje pijí kávu? (Nápověda: v tomto případě dojde k dvojímu posunu, protože tu zároveň působí dva faktory. Výsledná změna rovnovážné ceny a rovnovážného množství bude záviset na tom, v jaké míře posunete jednotlivé křivky.)

Řešení

V důsledku špatné úrody u významných producentů dojde k poklesu nabídky.

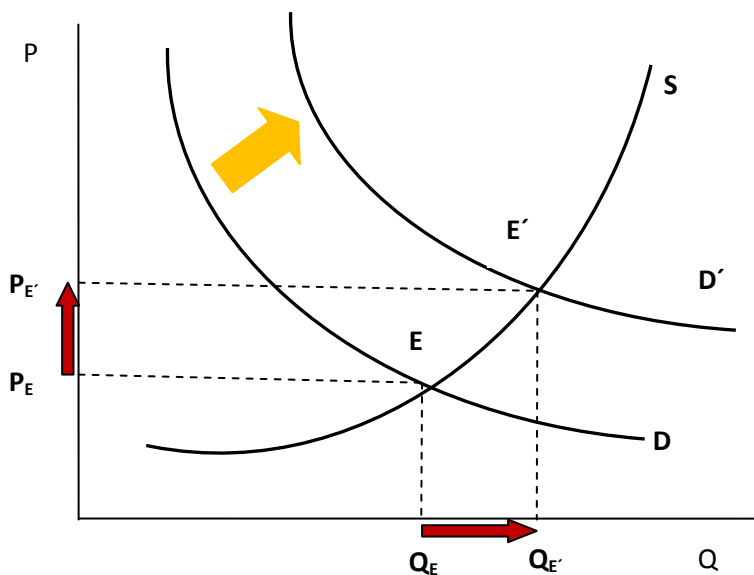

Obr. 19: Pokles nabídky na trhu kávy

Zároveň působí další faktor, kterým je změna spotřebitelských zvyklostí v Indii a Číně. Obyvatelé těchto zemí dávají přednost kávě před čajem, proto vzroste poptávka po kávě.

ZMĚNY tržní rovnováhy

Obr. 20: Růst poptávky na trhu kávy

Pokud promítneme změny do jednoho obrázku, dostaneme výsledný efekt působení obou faktorů.

DOPORUČENÁ literatura

Doporučená literatura

SOJKA, M., PUDLÁK, J. *Ekonomie pro střední školy*. Praha: Fortuna, 2009. ISBN 978-80-7373-013-0.

FRANK, R., BERNANKE, B. *Ekonomie*. Praha: Grada Publishing, 2003. ISBN 80-247-0471-4.